

หลักที่ 95 ศิลาจารึกวัดหินตั้ง

ลักษณะศิลา เป็นหินชนวนสีเขียว ขนาดกว้าง 45 เซนติเมตร สูง 92 เซนติเมตร
หนา 6 เซนติเมตร จารึกเป็นอักษรและภาษาไทย มี 36 บรรทัด

พบที่วัดหินตั้ง ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เวลาที่อยู่ที่บ้านนายความ
อุปถัมภ์ เหล่าไพโรจน์ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

นายประสาร บุญประคอง อ่านและอธิบายคำ

ดร.ประเสริฐ ณ นคร ให้คำปรึกษาและตรวจแก้

ปีที่จารึก ไม่ทราบแน่ชัดว่าปีใด ในศิลาจารึกไม่ได้กล่าวไว้ แต่หนังสือประชุมศิลาจารึก
ภาคที่ 4 ได้กล่าวไว้ว่า เป็นจารึก “รุ่น พ.ศ. 1900 ลงมา” แสดงว่าคงจะจารึกไม่ต่ำกว่าปี
พ.ศ. 1900 ผู้เขียนเข้าใจว่าคงจะจารึกหลังสมัยพระเจ้าลิไท เพราะมีข้อความกล่าวถึงพระเจ้า-
ลิไท โดยเรียกว่า มหาธรรมราชาผู้ปู่

จุดมุ่งหมาย เพื่อบันทึกเรื่องการทำเพ็ญบุญกุศลของอุบาสิกาคูหนึ่ง ดังข้อความ
ในจารึกกล่าวว่า

“(2) อันนี้คือสารสิทธิ์พิพิ (3) ทธรังตรา แต่บุญอันกระทำมาแ (4) ห่งอุบาสิกา
ผู้ชื่อชิวชานางมิ่งแลฯ”

ผู้แต่ง คือ อุบาสิกาดังกล่าวแล้ว ในศิลาจารึกใช้คำสรรพนามแทนผู้แต่งว่า “เมื่อ”
ซึ่งหมายถึง ข้าพเจ้า, ฉัน, ข้า บางแห่งผู้แต่งก็ใช้ว่า “ดู” ซึ่งมีความหมายเดียวกัน

เนื้อความ

ตอนที่ 1 (บรรทัดที่ 5-14) กล่าวถึงพระมหาธรรมราชาผู้ปู่ (เข้าใจว่าหมายถึง
พระเจ้าลิไท) ทรงสร้าง “หอมณฑป (พลับพลา, ปะรำ, โรงพิธี) พระมหาธาตุเจ้า” และทรง
หล่อพระพุทธรูป “พระไตรโลก” ในการนี้ผู้จารึกและสามีได้ร่วมกันบริจาคเงินซื้อทอง 500
เบี้ย “ใส่หน้าพระเจ้า” และบริจาคเบี้ย 5,000 เพื่อช่วยซื้อกุฎีถวายท่านเถรสวร พร้อมกันนี้
ครอบครัวอื่นมีพ่อแม่ลูก ยังให้แม่ครัวจัดหุงหาอาหารถวายแต่ท่านเถรสวรในเวลาเช้าพรรษา
อีกด้วย นอกจากนี้ก็กล่าวถึงการบำเพ็ญบุญอื่น ๆ คือการถวายผ้าจีวร และการเลี้ยงพระถวาย
พระสงฆ์ทั้งหลาย

ตอนที่ 2 (บรรทัดที่ 14-17) กล่าวเหตุการณ์ต่อมาว่า หลังจากที่ได้อำนาจต่าง ๆ ไปแล้วครบ 2 ปี ลูกก็ตาย และ “กลอยท่าน” ให้เชียงใหม่เป็นลูก เชียงใหม่ได้บวชเป็นพระภิกษุ ผู้จาริกได้ถวายอาหารทุกวัน ดังข้อความในจารึกว่า

“แต่กระทำได้ตั้งอัน ถ้วน 2 ปี แล้วลูกก็จะตาย กลอยท่านให้เชียงใหม่เป็นลูกเพื่อ บวชก็ได้ เป็นภิกษุ เพื่อบำเรอจิ้งห้นทุกวัน”

ตอนที่ 3 (บรรทัดที่ 17-36) กล่าวถึงศรัทธาในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ของผู้จาริก และพี่น้อง มีการฉลองภายในเรือนและฉลองลูกด้วย กล่าวถึงการฟังมหาชาติ การตายของสามี การสร้างพระพุทธรูป ปลูกพระศรีมหาโพธิ การซ่อมแซมพระพุทธรูป การปฏิบัติพระภิกษุ “ท่านมหาเถรกรรม” คิดเป็นเบี้ย 60,000 การปั้นอิฐรองดินพระปรารงค์ 8,000 ก้อน การก่อพระเจดีย์พร้อมกับปลูกพระศรีมหาโพธิ การบวชลูกหลานเป็นพระภิกษุทั้งสอง

ในตอนสุดท้ายข้อความขำขันเล็กน้อย กล่าวว่า เมื่อพระมหากษัตริย์ราชาเข้าเมืองแล้ว ผู้จาริกชื่อนา (84,120,000) สร้างเป็นสวน ปลูกหมากถวายพระ อุทิศคนให้แก่วัด เพื่อให้คอยดูแลพระมหาโพธิ ให้หุงอาหารคือ “ให้ถือจิ้งห้น” และให้เฝ้ากุฎีพระ

คุณค่า

ศิลาจารึกนี้ให้คุณค่าทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนา แสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธาอย่างแรงกล้าในพุทธศาสนาของชาวสุโขทัย ที่บำเพ็ญบุญกุศล โดยเสด็จพระราชกุศล ให้เห็นถึงความเสียสละทั้งร่างกายและแรงทรัพย์เพื่อทำนุบำรุงวัดให้เจริญยั่งยืนสืบไป และเห็นถึงความนิยมในการออกบวชอีกด้วย